

INFORMATIVNI LIST

ZAKONODAVSTVO

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima („Narodne novine“, broj 167/2003, 79/2007, 80/2011, 125/2011 i 141/2013) određuje pojam autora, autorskog djela te autorskog prava i srodnih prava.

O INTELEKTUALNOM VLASNIŠTVU

Neovlaštena uporaba ili umnožavanje predmeta intelektualnog vlasništva predstavlja povredu prava, a pravo vlasnika na raspolaganje, uporabu i stjecanje koristi, štiti se sredstvima i institucijama pravnog sustava. Intelektualno vlasništvo obuhvaća autorsko i srodna prava, te prava industrijskog vlasništva.

Autorsko pravo je isključivo pravo autora na raspolaganje njegovim književnim, znanstvenim ili umjetničkim djelima, te djelima iz drugih područja stvaralaštva; srodna prava na sličan način odnose se na prava umjetnika, izvođača, proizvođača fonograma i emitiranja radija i televizije.

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA

Autorsko pravo je pravo autora u pogledu njegovog autorskog djela. Autori djela iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti imaju isključivo pravo korištenja svog djela, a drugima mogu odobriti ili zabraniti korištenje djela.

Autor može zabraniti odnosno pod ugovorenim uvjetima odobriti umnožavanje, javnu izvedbu, snimanje, emitiranje, prijevod ili prilagodbu svog djela. Autori često imovinska – ekonomska prava nad svojim djelima ustupaju pojedincima ili pravnim osobama koje ih mogu najbolje iskoristavati, u zamjenu za plaćanje naknade koje ovise o korištenju djela. Međutim, moralna prava autora vezana su uz osobu autora i nisu prenosiva. Moralna prava autora samo su djelomično prenosiva u slučaju smrti autora.

Autorskim pravom ne štiti se ideja nego autorsko djelo koje je izražaj ideje, bez obzira na vrstu ili kvalitetu izražavanja.

Autorsko pravo nastaje samim ostvarenjem djela (činom ostvarenja djela) i, za razliku od većine drugih oblika intelektualnog vlasništva, ne podliježe administrativnim ili registracijskim postupcima.

Autoru pripada autorsko pravo na njegovom djelu činom ostvarenja djela.

Srodna prava su prava koja su bliska (susjedna, koneksna) autorskom pravu, pretpostavljaju već postojanje autorskog djela, imaju svoj poseban predmet zaštite, a po Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima pružaju zaštitu između ostalog i nakladnicima na njihovim izdanjima i proizvođačima baza podataka na njihovim bazama.

ŠTO AUTORSKO PRAVO NE ŠTITI?

Autorsko pravo ne štiti:

- ideje, znanstvena otkrića, postupke, metode rada i matematičke koncepte
- službene tekstove iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva, kao i njihove zbirke koje su objavljene radi službenog informiranja javnosti
- dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter obične medijske informacije.

AUTOR

Autor djela je fizička osoba koja je djelo stvorila. Autorom se smatra osoba čije je ime, pseudonim ili znak na uobičajen način označen na primjercima djela dok se ne dokaže suprotno.

Ako je više autora sudjelovalo u izradi djela radi se o koautorskom djelu. Ako je tako ostvareno djelo nedjeljiva cjelina, koautorima pripada zajedničko autorsko pravo na stvorenom djelu. Ako dva ili više autora sastave svoja djela radi njihovog zajedničkog korištenja, svaki od autora zadržava autorsko pravo na svojem autorskom djelu.

AUTORSKO DJELO

Predmet zaštite autorskog prava je autorsko djelo.

Autorsko djelo je originalno, duhovno (intelektualno) ostvarenje iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja, koje ima individualni karakter i koje je na neki način izraženo.

Za pojam autorskog djela kao temeljnog pojma autorskog prava bitno je da se radi o originalnom intelektualnom (kreativnom) ostvarenju, odnosno o ostvarenju ljudskog duhovnog stvaralaštva. Originalnost (izvornost) u smislu autorskog prava ne zahtijeva apsolutnu novost već se traži tzv. subjektivna originalnost (izvornost) odnosno novost u subjektivnom smislu. Djelo se smatra subjektivno izvornim ako autor ne oponaša drugo njemu poznato djelo i potrebno je da je djelo iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja.

Autorskopravnu zaštitu uživaju izražaji, što podrazumijeva zamjetljiv oblik (formu) određene ideje koja se postiže pomoću različitih sredstava izražavanja (npr. pisana ili govorna riječ i drugo).

Autorska djela su osobito (između ostalog):

- jezična djela (pisana djela, govorna djela, računalni programi)
- kartografska djela, prikazi znanstvene prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice i dr.

SADRŽAJ AUTORSKOG PRAVA

Autorsko pravo sadrži:

- **moralna prava autora** – štite osobne i duhovne veze autora s njegovim djelom
- **imovinska prava autora** – štite imovinske interese autora u pogledu korištenja njegovih djela
- **druga prava autora** – štite ostale interese autora u pogledu njegovog djela.

Moralna prava autora

Moralna prava autora obuhvaćaju:

- pravo prve objave – autor ima pravo odlučiti kada i kako će njegovo djelo postati pristupačno javnosti
- pravo na priznanje autorstva – autor ima pravo biti priznat i označen ako autor djela
- pravo na poštovanje autorskog djela i čast ili ugled autora – autor ima pravo usprotiviti se svakom deformiranju, sakaćenju ili drugoj izmjeni svojeg djela i svakom korištenju djela koji ugrožavaju njegovu čast ili ugled
- pravo pokajanja – autor ima pravo opozvati pravo korištenja djela i spriječiti njegovo daljnje korištenje uz popravljavanje štete korisniku toga prava ako bi daljnje korištenje štetilo njegovoj časti ili ugledu.

Imovinska prava autora

Imovinska prava autora su isključiva prava autora, jer autor može odobriti ili zabraniti korištenje svog djela na bilo koji način. Ta se prava manifestiraju osobito kao:

- pravo reproduciranja (pravo umnožavanja) – pravo izrade autorskog djela u jednom ili više primjeraka, u cijelosti ili dijelovima, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku
- pravo distribucije (pravo stavljanja u promet) i iznajmljivanje – pravo distribucije je isključivo pravo stavljanja u promet izvornika ili primjeraka autorskog djela prodajom ili na koji drugi način.
- pravo priopćavanja autorskog djela javnosti – obuhvać, između ostalog, pravo javnog izvođenja, pravo javnog prenošenja, pravo stavljanja na raspolaganje javnosti i dr.

DO KADA TRAJE AUTORSKO PRAVO?

Autorsko pravo traje za života autora i sedamdeset godina nakon njegove smrti. Ako se radi o koautorskom djelu autorsko pravo

traje sedamdeset godina od smrti koautora koji je najdulje živio.

NEKA ZANIMLJIVA PITANJA

Prijevodni autorskih djela

Prijevodni su osnovne prerade autorskog djela. Ako su prijevodni sami originalna intelektualna ostvarenja, zaštićeni su kao samostalna autorska djela.

Lektura i recenzije

Recenzija kao pisani prikaz i ocjena znanstvenog djela je jezično, pisano autorsko djelo, ako se radi o individualnoj, originalnoj, intelektualnoj tvorevini izraženoj kao pisano djelo.

Lektura kao ispravljanje i uređivanje autorskog rukopisa (s pravopisnog i jezičnog gledišta) posao je struke i nije autorsko djelo.

Kako zaštititi koncept ili izgled web-stranice ili časopisa?

Ideje, metode i koncepti nisu predmet zaštite autorskog prava. Web stranica može sadržavati autorska djela (npr. dizajn stranice, originalnu bazu podataka, pisana djela, računalni program) i predmete zaštite srodnih prava (npr. neoriginalnu bazu podataka). I autorska djela i predmeti zaštite srodnih prava zaštićeni su temeljem Zakona činom ostvarenja djela, odnosno predmeta zaštite srodnih prava. Na web stranicu uputno je staviti i podatke o upravljanju pravima. Izuzev podataka o upravljanju pravima, čija je primjena svojstvena za Internet, sve navedeno za web-stranicu vrijedi i za časopis.

Smije li se u vlastitim autorskim djelima koristiti i objaviti javno dostupne fotografije i tekstove drugih autora?

Autorsko djelo može se koristiti samo uz odobrenje autora (u pisanom obliku). Pojedinačno korištenje autorskog djela potrebno je odrediti pisanim odgovarajućim ugovorom između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite.

Autorsko djelo stvoreno u radnom odnosu U svom radu zaposlenici Instituta stvaraju i autorska djela iz znanstveno intelektualnog rada na projektima i drugim poslovima Instituta, odnosno imaju autorska prava nad dokumentacijom stvorenom u okviru zaposlenikove djelatnosti u Institutu.

Kada je riječ o autorskom djelu stvorenom u radnom odnosu, odnosno djelu koje za vrijeme trajanja radnog odnosa kod određenog poslodavca stvori zaposlenik izvršavajući svoje obveze ili po uputama poslodavca, Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima propisuje da se ugovorom o radu kojim se uređuje radni odnos utvrđuje stječe li poslodavac pravo na iskorištavanje takvog djela, te ako ga stječe, opseg i trajanje prava iskorištavanja takvog djela. Ako ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos nije drukčije određeno, autorsko pravo na autorskom djelu zadržava autor zaposlenik bez ograničenja.

Autorskopravnu zaštitu mogu uživati i zbirke samostalnih djela, podataka ili druge građe kao što su enciklopedije, zbornici, antologije, baze podataka i sl., koje prema izboru i rasporedu građe čine vlastito intelektualno ostvarenje njihovih autora.